

Πηνελόπη Α. Σαρρή (Ἄντωνιούδαινα)

ΠΗΝΕΛΟΠΗ Α. ΣΑΡΡΗ (Ἄντωνιούδαινα)

Ἡ ὀρθοπεδικός τῶν Στενιῶν

Στίς Στενιές κατά τό πρῶτο ἥμισυ τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα οἱ τσαρλατάνοι καί οἱ κάθε λογῆς μάγισσες δέν εἶχαν θέση, γιατί οἱ Στενιῶτες ταξιδευτές στά πέρατα τοῦ κόσμου, μαζί μέ τό χρῆμα, κουβαλοῦσαν στόν τόπο τους τή γνώση καί τόν πολιτισμό.

Ἄν καί τήν ὑγεία ὑπηρετοῦσαν Ἄντριῶτες γιατροί, ἐπιστήμονες καταξιωμένοι, δέν ἔλειπαν καί οἱ πρακτικοί ἢ κομπογιαννίτες μεταξύ τῶν ὁποίων ἐξέχουσα θέση κατεῖχε ἡ κυρα-Πηνελόπη Σαρρή ἢ Ἄντωνιούδαινα.

Μαέστρος στό κόσμιο τῆς Χρυσῆς¹, στίς κοφτές βεντουζες², στό πέρασμα τοῦ Ἄναιμοπυρώματος³, ἀλλά κυρίως αὐθεντία στήν ὀρθοπεδική, ὅπου ἦτανε καί τό στοιχεῖο της. Κα-

1. Ἰκτερος.

2. Τρόπος ἀφαίμαξης σέ συμφορήσεις καθὼς καί σέ περιπτώσεις σοβαροῦ κρουολογῆματος.

3. Ἐρυσίπελας.

ταπιανότανε καί τά ἔδγαζε πέρα ἀπό ἀπλό νευροκαβαλίκεμα⁴ μέχρι συντριπτικό κάταγμα. Στενιώτης πού νά μήν τή θυμᾶται καί νά μήν τόν εἶχε περιποιηθεῖ ἡ κυρα-Πηνελόπη θά ἀποτελεῖ πολύ σπάνιο φαινόμενο.

Στή μακρόχρονη «καριέρα» της γιάτρεψε ἄπειρα περιστατικά, κυρίως ὀρθοπαιδικῆς μορφῆς, μιά καί τά Στενιωτάκια τήν ἐποχή ἐκείνη καί πολλά ἦτανε καί «Ἀγυιόπαιδα». Πολλές φορές γυρνώντας στό σπίτι ἀπό ἕνα σοβαρό περιστατικό τήν περίμενε μόνιμα κάποιο ἄλλο. Ποτέ δέν ἀδιαφόρησε, ποτέ δέν ἀρνήθηκε βοήθεια ὅσο κουρασμένη κι ἂν ἦτανε, γιατί θεωροῦσε τήν ἰατρική προσφορά ὑψιστο καθήκον της καί μάλιστα ἐντελῶς δωρεάν.

Τά τρυποκαυκαλιάσματα⁵ καί τούς ἄλλους μικροτραυματισμούς τούς ἀνελάμβανε ἡ Ἄτση⁶ ἢ καί ἄλλοι ψυχραῖμοι Στενιωῆτες, ἀλλά τά ὀρθοπαιδικά ἦτανε ἀποκλειστικά στήν ἀρμοδιότητα τῆς Ἀντωνιούδαινας. Οἱ μαρτυρίες τῶν ἐπιτυχῶν ἐπεμβάσεων της εἶναι πάρα πολλές, θά ἀναφέρω μόνο δύο χαρακτηριστικά περιστατικά σοβαρῶν καταγμάτων, ὅπου ἡ ἐπέμβαση τῆς κυρα-Πηνελόπης ὑπῆρξε πραγματικά σωτήρια.

Ἐνα κορίτσι –σεβαστή δέσποινα καί γιαγιά σήμερα– ὑπέστη συντριπτικό κάταγμα τοῦ μηροῦ καί κατέστανε τόν πιό ἐξειδικευμένο γιατρό τῆς Χώρας. Ἡ Ἀντωνιούδαινα, παρούσα βέβαια, βοηθοῦσε τό γιατρό, μιά κάτι δέν τῆς ἄρεσε στόν τρόπο τῆς τοποθέτησης τοῦ νάρθηκα καί τοῦ λέει: «Γιατρέ εἶναι φηλυκό τό παιδί τσαί πρέπει νά τό προσέξομε». «Τί ἐννοεῖς, κυρα-Πηνελόπη;», τή ρώτησε ὁ γιατρός. «Νά κᾶκόμα γιά νά μή στραβοδέσει θέλει ἕνα βάρος, νά τραβᾶ τό πόδι». Ὁ γιατρός δέχτηκε τή γνώμη της καί ἡ Ἀντωνιούδαινα τοποθέτησε ἕνα σακούλι ἄμμο κρεμασμένο στά κατωπόδαρα τοῦ κρεβατιοῦ νά τραβᾶει συνέχεια τό πόδι καί ἀφαιροῦσε μιά κουταλιά τῆς σούπας ἄμμο κάθε μέρα. Μέχρι πού τελείωσε ἡ ἄμμος τό πόδι ἦτανε θεραπευμένο καί ἔτοιμο νά βγεῖ ἀπό τό νάρθηκα μέ ἄριστα ἀποτελέσματα.

Περίπου τήν ἴδια θεραπευτική μέθοδο ἐφάρμοσε καί σέ ἕνα νεαρό –ἑβδομηντάρη συνταξιούχο Πλοίαρχο σήμερα–

4. Διάστρεμμα.

5. Ἄνοιγμα, σπᾶσιμο τῆς κεφαλῆς.

6. Βλέπε τόμο Α' τῆς σειρᾶς «Στενιωτικά».

του ὁποίου τό πόδι εἶχε καλαμωθεῖ⁷ μέ τό ἓνα κόκαλο νά καθαλαίει τό ἄλλο. Ὅταν καλέσανε τήν κυρα-Πηνελόπη οἱ πόνοι ἦταν ἀφόρητοι καί τό πρήξιμο ἀρκετά προχωρημένο. Ἡ περιπτώση φυσικά ἦταν πολύ δύσκολη, ἀλλά δέν δίστασε νά ἐφαρμόσει καί πάλι τή μέθοδο τοῦ σακουλιοῦ μέ τήν ἄμμο μέ ἄριστα ἀποτελέσματα κι αὐτή τή φορά. Ὅταν πρωτοπαρκάρισε ὁ νέος αὐτός, τό πρῶτο ἀποδοσῆδι⁸ τό ἔφερε τῆς κυρα-Πηνελόπης.

Τό πέρασμα τοῦ ἀναιμοπυρώματος ἦταν πιό εὐκόλο. Τοποθετοῦσε ἓνα μάλλινο κόκκινο ὕφασμα πάνω στό ἐρεθισμένο μάγουλο καί περνοῦσε ἀπό πάνω ἓνα πυρωμένο σπιτικό μπαλά. Βέβαια ἡ ὅλη διαδικασία συνοδευόταν ἀπό τό ἀπαραίτητο ξόρκι, πού μόνο ἐκείνη τό ἐγνώριζε...

Τό κόψιμο τῆς χρυσῆς⁹ ἦταν τελετουργική διαδικασία. Τόν ἀσθενή τόν ἔφερε συνήθως ἡ γιαιγιά ἀντιστεκόμενο ὀπωσδήποτε, ἀφοῦ δέν πίστευε λέξη ἀπό τά «δέν εἶναι τίποτα, δέ θά πονέσεις» καί μέ τό δίκιο του, γιατί δέν ἤξερε στό κάτω-κάτω τί θά τοῦ ἔκοβαν.

Τήν παραμονή τῆς ἐπέμβασης ὁ ἀσθενής ἡ ὁ συνοδός ἔφεραν στήν κυρα-Πηνελόπη ἀμίλητο νερό¹⁰, ἓνα αὐγό, μιά ἄσπρη κλωστή κι ἓνα χρυσό δαχτυλίδι. Ὅλα αὐτά ἔμεναν τή νύχτα ἔξω, «νά τά ἴδουνε τ' ἄστρα» καί τό αὐγό ἔπρεπε νά σπάσει καί νά μείνει ἔξω τή νύχτα σπασμένο. Τήν ἐπομένη ἡ Ἄντωνιούδαινα, ἀφοῦ ἔλεγε μιά εὐχή, χάραζε μέ τήν κλωστή, τήν ὁποία κρατοῦσε τεντωμένη σάν χορδή, τόν χαληνό τῆς γλώσσας. Τό ἐπόμενο βῆμα ἦταν, νά φάει ὁ ἀσθενής τό αὐγό.

Καιρός ὅμως εἶναι νά ποῦμε καί λίγα γιά τή ζωή της. Ἡ Πηνελόπη Σαρρῆ ἡ Ἄντωνιούδαινα γεννήθηκε στίς Στενιές γύρω στά 1860 καί ἦταν κόρη τοῦ Νικολοῦ καί τῆς Πετρωνίας Σύμπουρα. Τό 1885 παντρεύτηκε τόν Ἄντωνη Σαρρῆ ἡ Ἄντωνιό –ἀπ' ὅπου καί Ἄντωνιούδαινα– ναυτικό τό ἐπάγγελμα. Ἀπέκτησε ἕξι παιδιά, πού τῆς χάρισαν τήν εὐτυχία

7. Εὐθέτηση καί ἐπίδεση κατάγματος.

8. Δῶρο ἀπό ταξιδιάρη καί ἀπό τό ἔξωτερικό γενικά.

9. Ἰκτερος.

10. Νερό πού τό ἔφεραν στό σπίτι ἀπό τίς βρύσες τοῦ χωριοῦ χωρίς νά μιλήσουν στό δρόμο σέ κανένα.

νά περιστοιχίζεται ἀπό δεκατέσσερα ἐγγόνια, τὰ ὁποῖα τήν ὑπεραγαποῦσαν: «ὁ γράφων ἐγγονός μεμαρτύρηκεν». Γιά νά θρέψει τήν πολυμελή της οἰκογένεια, ἀφοῦ χήρεψε πολύ νέα τό 1917, ἐργαζόταν πολύ σκληρά διατηρώντας φοῦρνο καί μπακάλικο, πού τά δούλευε μόνη της.

Ἄν καί μικροκαμωμένη εἶχε φοβερό θάρρος, ἐνεργητικότητα καί δύναμη. Δέν φοβόταν τίποτα καί κανέναν καί μάλιστα κάποτε ρεζίλιψε ἕναν «παλικαρά» ὑποχρεώνοντάς τον νά ὑποχωρήσει παρουσία ἄλλων.

Δέν πίστευε στήν ὑπαρξη φαντασμάτων καί νεράιδων. Πίστευε ὅμως ἀκράδαντα στούς Καλλιθρούσηδες¹¹, «πού χορεύανε¹² τήν κουμπάρα οὔλη νύχτα στό δῶμα». Τό πρωί βρήκανε τήν κουμπάρα πεθαμένη – πιθανόν ἀπό καρδιακή προσβολή– κι ἀπό τότε ἡ κυρα-Πηνελόπη ἀπέδιδε τό θάνατο τῆς κουμπάρας στούς Καλλιθρούσηδες.

Τίς ἰατρικές γνώσεις τίς ἀπέκτησε στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ἐργαζόταν, στά νιάτα της. Σέ ἡλικία δεκαεπτά χρόνων ἀρρώστησε ἀπό ὀξεῖς ρευματισμούς καί μπῆκε στό νοσοκομεῖο. Μετά τήν ἀποθεραπεία της ὁ γιατρός πού τή θεράπευσε, ὀρθοπεδικός τήν εἰδικότητα, τήν πῆρε σπίτι του σάν ὑπηρετρια καί νοσοκόμα. Κοντά του ἔμεινε ἀρκετά χρόνια κι ἔτσι ἔμαθε, ὅ,τι ἤξερε ἀπό ὀρθοπεδικά.

Τέλος, ὅλοι αὐτοί, πού ἄλλους θεραπεύοντας τούς πόνεσε, ἄλλους μάλωσε, ἄλλους χάιδεψε, τή μνημονεύουν πάντοτε μέ ἀγάπη καί σεβασμό. Εἶναι κι αὐτό, κυρα-Πηνελόπη, ἀθανασία κατά κάποιο τρόπο καί ὁπωσδήποτε μεγάλο κέρδος.

Ἀντώνιος Ν. Σαρρῆς

11. Καλλικάντζαροι.

12. Σύμφωνα μέ τή λαϊκή φαντασία καί δεισιδαιμονία ὁ ἐξαντλητικός χορός ἦταν τό μέσον ἐξόντωσης τῶν θυμάτων τῶν Καλλικαντζάρων.